

Ce poate să egaleze modul în care ne-am petrecut noi dimineața asta?", exclamă Ion Cojar la una dintre repetițiile la **Dragostea într-o hală de pește** de Israel Horowitz, producție a Teatrului Național din București.

Dincolo de indicații scenice și de extratext, evoluția acestui spectacol de la lectură la premieră este o permanentă lecție de teatru. Principiul de la care a pornit Ion Cojar este adevărul, autenticitatea trăirii, care nu ține neapărat de montare. El susține că regia nu e simpla proiectare pe scândură a mișcării, ci înseamnă să "moșești" ceea ce se naște din relații și idei acolo unde nu e text. "Gândirea este cea care trebuie să fascineze în teatru, nu aparența". Sensul iese la iveală din comunicarea actorilor. "Să ai nevoie de partener, să depinzi de el. Adevărul tău e în celălalt. Clădiți împreună". Și nu se poate

ajunge aici decât adâncind. Cojar îi întrerupe mereu pe actori. Până la exasperare. Nu merge mai departe decât dacă s-a atins nuanța corectă. "Nu putem construi întâi tumurile și apoi camerele". Și există, într-adevăr, momente în care sensibilitatea cerută cu insistență actorilor devine reală. Atunci când replica e gândită cum trebuie, tăcerile ce o urmează au greutate cehoviană. De lacrimi în ochi. Odată, o astfel de clipă a fost întreruptă cu nedorită brutalitate de un angajat la Producție. S-au scuturat înfiorați nu doar actorii, ci până și eu, spectator. Trecerea la realitate a fost ca o ieșire din transă. "Vedeți? Asta e teatru!" a spus Ion Cojar.

Spectacolul **Levantul** de Mircea Cărtărescu, dramatizare și regie de Cătălina Buzoianu la Theatrum Mundi, este într-un stadiu scenic avansat. Replicile sunt fixate, mișcările se cunosc, detaliile sunt, în mare parte,

știute.

Una dintre repetiții a fost onorată de însuși autorul poemului. La finalul "șnurului", ficțiunea s-a suprapus realității. Cărtărescu – surprins, o idee intimidat și deloc histrion – e invitat alături de actori și transformat în personaj. Considerațiile pe care le face după vizionare sunt de luat în seamă de cei ce vor vedea montarea: "Spectacolul are o dezvoltare la fel de lentă ca și epopeea". Dimensiunea în timp e deci motivată și nu trebuie să dea naștere la plictiseală. Interesant e că atât autorul (în spectacol), cât și regizorul și actorii (în carte) au găsit dezvoltarea eroului principal cam prea abruptă spre sfârșitul acțiunii. Concluzia: cele două "tabere" de creatori vor re-gândi fragmentul cu pricina. Cărtărescu a mărturisit că s-a bucurat copilărește de ce a văzut și crede că și publicul – nu și criticii (!) – va reacționa la fel.

Mirona Hărăbor

Sf

flash

Expresii c e l e b r e

Să scrii cronică teatrală e lucrul dracului. Vă spun pentru că am încercat. Întâi că, seara, în loc să stai acasă, să vezi un meci, să bei un spritz sau să te uiți, în cel mai rău caz, la un "toc-șou", trebuie să te duci la teatru. Pe urmă, piesele nu durează și ele cât un joc de Liga Campionilor. Durează câte trei-patru ore. Și asta n-ar fi nimic. Dar uneori orele de teatru sunt neînchipuit de lungi. Unii cred că la teatru timpul trece greu pentru oamenii care nu iubesc teatrul. Fals! Pentru cei care-l adoră e mult mai rău.

Dar dificultatea cea mare, cea groznică e când trebuie să scrii. Eu cred că, în afară de "socialismul științific", critica de teatru a creat limba cea mai rigidă. Lemnul ei, deși e complet putrezit, are o tărie incredibilă. Limba criticii teatrale e ca un gard de lemn de care nu se poate trece. Și cui vrea să-l sară tot îi intră o ulucă în locul cel mai nepotrivit.

Bunăoară, poți scrie fără să vorbești de "luminile (și trecerea) rampei", "scândura scenei", "ridicarea (căderea) cortinei", "templul Thaliei"? Unii, puțini, mai pot. Dar e tare greu! Poți evita expresiuni ca "monstru sacru", "talent autentic", "recunoaștere internațională", "vibrație profundă", "distribuire exactă", "comic irezistibil" sau măcar "a fost în rol"? E uneori posibil, dar îți faci dușmani. Apoi, când te scoate cineva din

pepeni, e posibil să nu vorbești de "unele stridente", "mici inexactități", "secvențe discutabile"? Cui zice că da, îi crește nasul!

Un neinițiat ar putea crede că totul e foarte simplu: ai un dicționar de expresii-standard, le alegi frumușel pe cele adecvate. Pui apoi un pomelnic cu distribuția, neuitând maximum două epiteze de căciulă. Ii numești pe actorii sub 40 de ani "tinere speranțe" și la cei peste 40 remarci "experiența scenică". Și gata! Dar nu, nu-i așa. Căci limba, chiar și de lemn, ca să fie dulce, trebuie să aibă în vârf acel centimetru de catifea pentru care substantivul "eveniment" nu-i destul. Iar dimpotrivă, dacă-i rost de împuns, sulița trebuie să aibă capătul cel ascuțit muiat într-o zeamă mai otrăvitoare decât "prestație modestă".

Și totuși n-ar strica un dicționar de "expresii și locuțiuni" al criticii de teatru. N-ar fi prea gros. S-ar tipări în multe exemplare și fiecare spectator ar putea să-și scrie propria cronică-standard, care ar diferi cu cel mult cinci la sută dintre termeni de cea a specialiștilor.

Horia Gârbea